

სახელმწიფო მმართველობა და სოციალური სამართლიანობა

ია ალანია
სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

სამართლიანობა არის კრიტერიუმი, რომლის შესაბამისადაც ხდება სხვათა მიმართ ქცევის აღწერა და შეფასება. ანალოგიურად, ეგრეთ წოდებული „სოციალური სამართლიანობა“ მიუთითებს სხვათა მიმართ ქცევაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სუბიექტი არის სახელმწიფო ან საზოგადოება. მაშასადამე, აქ მთავარია, განანილებს რა კრიტერიუმები უნდა გამოიყენოს სახელმწიფომ.

სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული გა(და)ნანილების საფუძველი უკვე მითითებულია. თანაბარი ღირსების დაშვებიდან გამომდინარე, ყველა მოქალაქეს თანაბარი შანსები უნდა ჰქონდეს, რათა მათ თვითონ წარმართონ საკუთარი ცხოვრება და მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო ცხოვრებაში.

„სამართლიანობა ყველას თანაბარ ღირსებას ეფუძნება. იგი ნიშნავს თანასწორ თავისუფლებას და ცხოვრების თანაბარ შანსებს, წარმოშობისა და გენდერის მიუხედავად.“ (ჰამბურგის პროგრამა 2007: 15)

მაგრამ როგორ მიიღწევა იგი? ყველა მოქალაქემ ყველაფერი თანაბრად უნდა მიიღოს? თუ ყველა მოქალაქემ ყველაფერი თანაბრად უნდა მიიღოს შედეგების კუთხით? თუ ყველა მოქალაქის ინდივიდუალური მოთხოვნილებები ერთსა და იმავე ფარგლებში უნდა დაკმაყოფილდეს? თუ შრომითი წვლილი და თვისებრივი მაჩვენებელი უნდა გახდეს განანილების საფუძველი? თუ თანაბრად უნდა განაწილდეს შანსები და არა საქონელი?

შანსების თანასწორობის დროს ადამიანი შეიძლება დადგეს იმ საფრთხის წინაშე, რომ თანაბარი შანსების არსებობის შემთხვევაშიც კი სიტუაცია მყისიერად შეიცვალოს და შანსები კვლავ არათანაბარი გახდეს. ამიტომ შანსების თანასწორობის თანამედროვე თეორიები უფრო „ცხოვრების შანსების თანასწორობისკენ“ იხრება. ამ კონცეფციით სამართლიანობა სახელმწიფოსაგან მოითხოვს არა ერთჯერად ჩარევას, არამედ უწყვეტ კორექტირებას სამართლიანობის დამყარებისა და შენარჩუნებისთვის.

ქვემოთ უფრო დეტალურად განვიხილავთ, ზუსტად რა ელემენტებისაგან შედგება თანასწორობის ეს პრინციპები, კერძოდ, შრომითი წვლილის შესაბამისი სამართლიანობა, მოთხოვნილების შესაბამისი სამართლიანობა და შანსების თანასწორობა, და სოციალური სახელმწიფოს რომელ სფეროებშია გამართლებული მათი გამოყენება. აქ განხილული სამართლიანობის კონცეფციები განანილების სამართლიანობის პრინციპების ღერძია.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური სამართლიანობა, უთანასწორობა, კომპეტენციები, სამართლიანი განანილება, შანსების თანასწორობა

PUBLIC ADMINISTRATION AND SOCIAL JUSTICE

Ia Alania
PhD student at GTU

RESUME

Fairness is the criterion according to which behavior towards others is described and evaluated. Similarly, so-called “social justice” refers to the treatment of others, unless the subject is the state or society. Therefore, the main thing here is what criteria of distribution should be used by the state.

The basis for the parts (s) carried out by the state has already been indicated. Given equal dignity, all citizens should have equal opportunities to lead their own lives and participate in state life.

“Justice is based on equal dignity for all. It means equal freedom and equal opportunities for life, regardless of origin or gender.” (Hamburg Program 2007: 15)

But how is it achieved? Should all citizens receive everything equally? Should all citizens receive everything equally in terms of results? Should the individual needs of all citizens be met within the same framework? Should labor contribution and qualitative indicators become the basis for distribution? Should the odds be distributed evenly and not the goods?

When the odds are equal, a person may face the danger that even if there are equal chances, the situation will change instantly and the odds will again become unequal. Therefore, modern theories of equality of opportunity tend to be more “equal to the equality of life chances.” According to this concept, justice requires from the state not a one-time intervention, but a continuous adjustment to establish and maintain justice.

Below we discuss in more detail what exactly constitutes these principles of equality, namely, equity of labor, equity of demand and equality of opportunity, and in what areas of the welfare state their application is justified. The concepts of justice discussed here are central to the principles of equity of distribution.

Keywords: Social justice, inequality, competencies, fair distribution, equality of opportunity

შესავალი

ადამიანთა უმრავლესობას მიაჩნია, რომ სამართლიანობის ყველაზე ჯეროვანი პრინციპი, რომლის საფუძველზედაც შესაძლებელია განაწილებასთან დაკავშირებული განსხვავებების გამართლება, პრომითი წვლილის შესაბამისი სამართლიანობაა. პრომითი წვლილის შესაბამისი სამართლიანობა, ანუ პრომითი წვლილის პრინციპი, მოითხოვს, რომ თანაბარი წვლილი და არათანაბარი წვლილი თანასწორად არ იქნეს განხილული. სამართლიანობის ამ აქსიომის ტიპური მაგალითია „თანაბარი ანაზღაურება თანაბარი შრომისთვის“.

თუმცა ყოველთვის ასე ადვილი არ არის იმის თქმა, თუ როგორ შეიძლება შეფასდეს პრომითი წვლილი ან დამსახურება. ის იგივეა, რაც კონკრეტული მოქმედების შედეგი? ან იმ ძალისხმევის – ანუ პრობლემების გადაჭრისა და მონდომების – შედეგი, რომელიც ამ მოქმედებას დასჭირდა? გარდა ამისა, რა როლს ასრულებს ტალანტი პრომითი წვლილის შეფასებისას? უნდა დაფასდეს თუ არა კონკრეტული ნიჭი, რომელიც ადამიანს დაბადებიდან დაჰყვა და, ამრიგად, მისი მიღწევა შეუძლებელია?

გამოკითხვები და კვლევები ცხადყოფს, რომ ადამიანთა უმრავლესობა პრომით წვლილში სამი ფაქტორის – შედეგის, ძალისხმევისა და ნიჭის – კომბინაციას გულისხმობს. ამასთანავე, შედეგი და ძალისხმევა უმნიშვნელოვანესი ფაქტორებია. ამის სანინააღმდეგოდ, მრავალ ადამიანს მიაჩნია, რომ ინდივიდუალური ნიჭი პრომითი წვლილის შეფასებისთვის მნიშვნელოვანია მხოლოდ ძალისხმევასთან კომბინაციაში. თუმცა შედეგის, ძალისხმევისა და მონდომების დონე გარედან განსაკუთრებით ძნელი შესაფასებელია.

ძირითადი ტექსტი

„შეიძლება მართალი იყოს, რასაც ხშირად გვიქადაგებენ: სამართლიანობის განსაზღვრა, გარანტირება, გაზომვა და, რაც მთავარია, აღსრულება შეუძლებელია. მკვლელობის მცდელობისთვის მოსამართლის მიერ განსაზღვრული სასჯელის სამართლიანობას პროკურორი და ადვოკატი განსხვავებულად აფასებენ; მაშინაც კი, როდესაც არსებობს გონივრული საფუძველი ვარაუდისთვის, რომ მკვლელობის მცდელობა არ ყოფილა. დააბრუნებს კი ზემდგომი ინსტანციის სასამართლო სამართლიან ვერდიქტს? თუ წლიური ანგარიშები სწორია, შესაძლებელია მათი შემოწმება, გადაანგარიშება და განსაზღვრა. აბსოლუტურ სამართლიანობასთან მიმართებით ეს შეუძლებელია. ანგარიშების ბალანსის დასადგენად საჭიროა ადამიანები, რომლებსაც შეუძლიათ გაანგარიშება და იციან, რა როგორ უნდა იყოს. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ აბსოლუტური სამართლიანობა კაცობრიობისთვის მიუწვდომელია.“

ეს კიდევ უფრო მიესადაგება ეგრეთ წოდებულ „სოციალურ სამართლიანობას“. ჩვენ მას ვერასოდეს

მივალწევთ, რადგან ვერასოდეს შევთანხმდებით, რა არის იგი. შემოსავლის სამართლიან განაწილებაზე თვითდასაქმებული დურგლის შეხედულება საგულისხმოდ განსხვავდება იმისგან, რაც ამავე საკითხთან დაკავშირებით ეგრეთ წოდებული ჰარც IV დახმარების (ხანგრძლივი უმუშევრობის შემწეობა; ოფიციალურად ცნობილია სახელწოდებით „უმუშევრობის II შემწეობა“) მიმღებს, შემნახველი ბანკის დირექტორს ან მთავრობის მინისტრის თანამემნეს აქვს.

თითქმის ყველა აღიარებს, რომ ტოტალური სამართლიანობა, ყველა სამუშაოსთვის თანაბარი ანაზღაურების თვალსაზრისით, არც სამართლიანი იქნებოდა და არც ეკონომიკისთვის სასარგებლო. მაგრამ უნდა მიიღონ კი კომპანიის საბჭოს წევრებმა კვალიფიციურ მუშაკზე ოცჯერ ან ასჯერ მეტი ან თუნდაც მხოლოდ ხუთჯერ მეტი ხელფასი? ოცდაათი წლის წინ დირექტორის ხელფასი, ზოგადად, ოცჯერ აღემატებოდა მუშაკთა ხელფასებს.

დროთა განმავლობაში, მრავალ შემთხვევაში, ისინი ასჯერ გაიზარდა. ჩვეულებრივ, ამას „შეუდარებლად დიდი პასუხისმგებლობით“ ამართლებენ. მაგრამ მაშინ რატომ არის გერმანიის კანცლერის შრომის ანაზღაურება მხოლოდ რაღაც წაწილი ბანკის დირექტორის შემოსავლისა? კანცლერს ნაკლები პასუხისმგებლობა აკისრია? რა თქმა უნდა, ჭკვიანი ეკონომისტები გვეტყვიან: შეწყვიტეთ ეს უაზრო ტიტიანი სამართლიანობაზე და იმას დასჯერდით, რასაც ბაზარი არგუნებს ადამიანებს. თუკი ბაზარს იმაზე ნაკლები არაკვალიფიციური მუშახელი სჭირდება, ვიდრე სამუშაოს მაძიებელია, მაშინ ხელფასები შემცირდება, ხოლო თუ უნარიანი მენეჯერები იშვიათობაა, მათი ხელფასები გაიზარდება. ბაზრის გადანყვეტილება ნათელი და ზუსტია: ამაზე მსჯელობის გაგრძელებას აზრი არა აქვს. ნებისმიერ შემთხვევაში, ბაზარი აჯილდოებს მწარმოებელსა და უნარიანს და სჯის ზარმაცსა და უმაქნისს.

მაგრამ ამას აზრი მხოლოდ იმ ადამიანებისთვის აქვს, რომლებიც დაბეჯითებით აცხადებენ, რომ შესაძლებელი უნდა იყოს ყველაფრის მეცნიერულად დასაბუთება, განსაზღვრა და გაზომვა. ადამიანებს გრძნობები, იმედები და მოთხოვნილებებიც აქვთ. ამასთანავე, საკვებისა და წყლის მოთხოვნილების გარდა, არსებობს აღიარების, ყურადღების, უსაფრთხოების, აგრეთვე სამართლიანობის მოთხოვნილება. „სამართლიანობის შიმშილი“ აშკარაა. ეს უფრო ნაკლებად გამოიხატება სამართლიანობის ბუნების შესახებ ჭკვიანურ ტრაქტატებში, ვიდრე უსამართლობის მძაფრ განცდაში. ცხადია, რომ ეს გრძნობა სუბიექტურია და რომ თითოეულ ჩვენგანში იგი თავისებურად აისახება. თუმცა ის ძლიერი, ძირეული და დაუძლეველია. იგი ადამიანებს წინსვლის სურვილს უნარჩუნებს, მისი მოსპობით კი კაცობრიობა ილუპება.

ამის დანახვა ჯერ კიდევ საბავშვო ბაღში ან

დანყებით სკოლაში შეიძლება. მასწავლებლები, რომლებსაც უსამართლოს სახელი აქვთ, რადგან რომელიმე ბავშვს სხვებზე მეტ ყურადღებას აქცევენ, თავიანთ რეპუტაციას დიდ რისკს უქმნიან.

თუმცა სავსებით ადამიანურია, რომ უფრო მოგვწონდეს მომხიბლავი, ჭკვიანი და, რა თქმა უნდა, ახლობელი ბავშვი, ვიდრე ზარმაცი, მძიმე და უინტერესო. როდესაც ბავშვები იზრდებიან, ისინი ხვდებიან, რომ ამ სამყაროში მუდმივად არაფერი არ არის სრულყოფილად სამართლიანი, ან, უფრო ზუსტად თუ ვიტყვით, ისეთი სამართლიანი, როგორიც, მათი აზრით, უნდა იყოს. აი, თუნდაც უფროსი დის მაგალითი, რომელიც ყოველთვის იპოვის მიზეზს, რატომ უნდა დაიძინოს უფრო გვიან, რატომ უნდა ჰქონდეს კონკრეტული წიგნი ან ველოსიპედი და რატომ არა აქვს დრო ბაღში დასახმარებლად.

თვით დანყებითი სკოლის მოსწავლეებსაც კი უხდებათ იმ ფაქტთან შეგუება, რომ მათი მეგობრის მამას დიდი „მერსედესი“ ჰყავს, ხოლო მათ მამებს – ძველი „გოლფი“, ან რომ ცხენოსნობაზე მათი მეგობარი დადის და არა ისინი, თუმცა ცხენები სიგიჟემდე უყვართ. ისინი არ ფიქრობენ, რომ ეს სამართლიანია, მაგრამ ეს მათ მეგობრობას ხელს არ უშლის. თუმცა ისინი აღშფოთდებოდნენ, თუკი მათ მეგობარს დედა მათთან თამაშს იმ მიზეზით დაუშლიდა, რომ ისინი „საკმარისად კარგები არ არიან“. ბავშვებმა იციან, რომ ისინი იძულებული არიან – და შეუძლიათ – იცხოვრონ უსამართლობის კონკრეტულ პირობებთან შეგუებით, მაგრამ გარკვეულ საზღვრებში.

საზოგადოებაშიც ასე ხდება. იგი ათასობით მცირე თუ დიდი უსამართლობის ფონზე ცხოვრებას სწავლობს. ყველა ვერ იღებს ცხოვრებისაგან იმას, რაც სურს. ჩვეულებრივ, ქალიშვილის გამოცდებისთვის მოსამზადებლად მილიონერს უფრო მეტი არჩევანი აქვს, ვიდრე მენაგვეს, მაგრამ ეს უკანასკნელი მხოლოდ მაშინ გაბრაზდება, როდესაც იგრძნობს – მილიონერის ქალიშვილმა მარტო იმიტომ ჩააბარა გამოცდები, რომ მასწავლებელს მისი ძღვევამოსილი მამის განაწყენება არ სურდა. ასეთი უსამართლობა უბრალოდ დაუშვებელია.

პოლიტიკურ ჭრილში აბსოლუტური სოციალური სამართლიანობის საკითხი არ მწვავდება. ასეთი რამ არ არსებობს. პოლიტიკურ ჭრილში ყურადღება ექცევა დასაშვებ და დაუშვებელ უსამართლობათა შორის გამყოფ ხაზს. რეალურად არავინ გაბრაზებულია, როდესაც მენეჯერი მუშაკებზე ოცჯერ მეტ ხელფასს იღებდა. თუმცა როდესაც ამ რიცხვმა ორასს მიაღწია, ადამიანთა უმრავლესობამ მიიჩნია, რომ ამის ატანა არ შეიძლებოდა, მით უმეტეს, როდესაც ეს მენეჯერი მუშაკებს სამსახურიდან ათავისუფლებდა შემოსავლების გაზრდის მიზნით. მდივნებს არ ალღევებდათ ის, რომ მათ უფროსს ბევრად მეტი შემოსავალი ჰქონდა, მაგრამ, როგორც კი გაიგეს, რომ იგი მათზე ნაკლებ გადასახადს იხდიდა, რადგან გადასახადისთვის თავის ას-

არიდებელი ხვრელები იცოდა, ისინი განრისხდნენ.

გერმანიაში მოსახლეობის სამ მეოთხედს მიაჩნია, რომ მოვლენები უსამართლოდ ვითარდება, მრავალ მათგანს კი არ სჯერა, რომ მდგომარეობა ოდესმე გამოსწორდება – დასაშვებსა და დაუშვებელს შორის გამყოფი ხაზი აშკარად გადაიკვეთა. შემთხვევითი არ არის, რომ გამოკითხვამ ეს ვითარება 2008 წელს გამოავლინა, რადგან ბაზრის ფუნდამენტალისტთა ეპოქა დასრულდა. როდესაც უსამართლობას უჩივის არა მხოლოდ ღარიბი და დაჩაგრული, არამედ ყველა, ვისაც საკუთარი თავი მდიდრად არ მიაჩნია, მაშინ საფრთხეა მოსალოდნელი. ასეთ მდგომარეობას დიდხანს ვერცერთი საზოგადოება ვერ შეეგუება. მაშასადამე, სოციალური სამართლიანობა არის არა სოციალური რომანტიკით გატაცება, არამედ საკვანძო პოლიტიკური ამოცანა, რომელიც არასოდეს დასრულდება.“ (ეპლერი 2009: 47-50)

შანსების თანასწორობა – სამართლიანობის მეოთხე პრინციპია, რომელსაც აქ განვიხილავთ – დანარჩენი სამისაგან ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებლით განსხვავდება: შედეგის თანასწორობა, შრომითი წვლილის შესაბამისი სამართლიანობა და მოთხოვნილების შესაბამისი სამართლიანობა ხშირად ერთმანეთს ეწინააღმდეგება.

ამათგან განსხვავებით, შანსების თანასწორობა ხელს უწყობს შრომითი წვლილის შესაბამისი სამართლიანობის შედეგის თანასწორობასთან დაახლოებას და, გარკვეული თვალსაზრისით, იგი აუცილებელი პირობაა ამ ორი პრინციპის განხორციელებისთვის. მაგრამ ჯერ მთავარზე ვისაუბროთ.

შანსების თანასწორობის შემთხვევაში, სხვა კონცეფციებისაგან განსხვავებით, მკაფიოდ ჩანს, რომ იგი გარკვეულ მატერიალურ სიკეთეს ითვალისწინებს. ეს პრინციპი არ ეხება ზოგადად საქონლისა და რესურსების განაწილებას. იგი მკაფიოდ მიუთითებს შანსების თანასწორ განაწილებაზე. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ის თანაბარი სასტარტო პირობების შექმნას ეხება. თუკი ეს თანასწორობა უზრუნველყოფილია, მაშინ სამართლიანია ყველა შემდგომი უთანასწორობა, რომელმაც შეიძლება თავი იჩინოს შემოსავლის განაწილების, სტატუსის ან სხვა სფეროებში. აქ შესაძლებელია შრომითი წვლილის პრინციპის გამოყენება, რადგან თავდაპირველი პირობები ყველასთვის ერთნაირია. რა არის დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის საჭირო საწყისი პირობები, რომლებიც თავდაპირველად ძალზე არათანაბრად განაწილებული ადამიანთა შორის და პიროვნების ცხოვრების სხვადასხვა ეტაპზე? მაგალითად, შანსების უთანასწორობა თანდაყოლილი უნარების განსხვავების, მშობელთა განსხვავებული შესაძლებლობების, გენდერისთვის დამახასიათებელი როლების განაწილების და განათლებისა და მომზადების განსხვავებული დონეების შედეგად წარმოიშობა.

თუმცა შანსების თანასწორობის დროს ადამიანი

შეიძლება დადგეს იმ საფრთხის წინაშე, რომ თანაბარი შანსების არსებობის შემთხვევაშიც კი სიტუაცია მყისიერად შეიცვალოს და შანსები კვლავ არათანაბარი გახდეს. ამიტომ შანსების თანასწორობის თანამედროვე თეორიები უფრო „ცხოვრების შანსების თანასწორობისკენ“ იხრება. ამ კონცეფციით სამართლიანობა სახელმწიფოსაგან მოითხოვს არა ერთჯერად ჩარევას, არამედ უწყვეტ კორექტირებას სამართლიანობის დამყარებისა და შენარჩუნებისთვის.

მაგრამ აქაც ისმება კითხვა: სახელდობრ, რა უნდა განანიღდეს თანაბრად იმისთვის, რომ უზრუნველყოფილ იქნეს შანსების თანასწორობა? ერთი ვერსიით, ეს უთანასწორობის გამომწვევ მიზეზებს უნდა დაუკავშირდეს. არათანაბარი ცხოვრების პირობები, რომლებიც ინდივიდუალურ მიზეზებს ეფუძნება, არ ამართლებს სახელმწიფოს ჩარევას. და პირიქით, უთანასწორობა, რომელიც წარმოიშობა ნიჭისა და უნარების საფუძველზე, რომლებზედაც გავლენის მოხდენა შეუძლებელია (ისინი „ბუნებისგანაა ბოძებული“), სახელმწიფოს მოქმედებით უნდა დაბალანსდეს. ეს განსხვავება დამაჯერებლად ჟღერს, თუმცა პრაქტიკაში უთანასწორობის გამომწვევი სამართლიანი და უსამართლო მიზეზების ერთმანეთისაგან მკაფიო გამიჯვნა თითქმის შეუძლებელია.

ამიტომ სხვებს მიაჩნიათ, რომ ყურადღება უნდა მიექცეს „შესაძლებლობათა“ განაწილებას. ყველა უნდა იყოს უზრუნველყოფილი კომპეტენციებით, რაც მათ თავიანთი ცხოვრების გეგმის შესრულების საშუალებას მისცემს. პიროვნების ცხოვრების შანსების უზრუნველსაყოფად სოციალური პოლიტიკა არ უნდა გეგმავდეს უთანასწორობის მომავალში აღმოფხვრას. პირიქით, სოციალური სახელმწიფოს ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა, ადამიანები ისეთი საშუალებებით უზრუნველყოს, რომ მათ თავიდან აიცილონ უნებლიე და მუდმივი სოციალური სიდუხჭირე ან სულაც გარიყვა.

ამის გათვალისწინებით, სამართლიანობის ამ პრინციპის თანახმად, სამართლიანი საწყისი პირობები იმდენად ძირეული საკითხია, რომ დამაჯერებლად შეიძლება ითქვას: განათლების/მომზადების პოლიტიკა გამოყენების ძირითადი სფერო იქნება. სახელმწიფოს მიერ უზრუნველყოფილი მომსახურება - დანყებული დღიური მზრუნველობის ცენტრებით იმ ბავშვებისთვის, რომელთა მშობლებიც სრულ განაკვეთზე მუშაობენ (გერმანიაში მათ „Kitas“-ს უწოდებენ), დამთავრებული პროფესიული სწავლებით - ნათლად უჩვენებს, რომ სახელმწიფოს თავის ამოცანად მიაჩნია განათლების/მომზადების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ყველასთვის.

მოსწავლეთა საგანმანათლებლო მიღწევების შეფასების საერთაშორისო პროგრამის (PISA) ბოლო წლების კვლევების შედეგები უჩვენებს, რომ შანსების თანასწორობა გერმანიის განათლების/მომზადების სისტემაში კვლავ იშვიათი ხილია.

დასკვნა

„პოლიტიკურად, აზრი არა აქვს, ვიტანჯოთ აბსოლუტური სოციალური სამართლიანობისთვის. ასეთი რამ არ არსებობს“ (ერჰარდ ეპლერი „სამართლიანობის“ ცნების შესახებ). სამართლიანობის მხოლოდ ერთი კონცეფციით ხელმძღვანელობა, რომლის შესაბამისადაც უნდა იქნეს ორგანიზებული ყველა პოლიტიკური და სოციალური სფერო, არა მხოლოდ ილუზორულია, არამედ უკიდურესად არადემოკრატიულიც. სინამდვილეში ადამიანებს სამართლიანობაზე განსხვავებული შეხედულებები აქვთ. სხვადასხვა პრინციპის ირგვლივ გამართული დებატები ადასტურებს, რომ პოლიტიკის სხვადასხვა სფეროში სამართლიანობის კონკრეტულ სენტენციებს სხვადასხვა მნიშვნელობა ენიჭება. მიუხედავად ამისა, სახელმწიფოს სჭირდება კომპასი, რომელიც გადანყვეტილებების მიღებისას უნდა იქნეს გამოყენებული.

დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის თანაბარი ღირსება და თანაბარი შანსები საზოგადოების რესურსების სამართლიან განაწილებას მოითხოვს.

სამართლიანი განაწილების საკითხი შეიძლება ოთხი პრინციპის - თანასწორობის, შრომითი წვლილის ან შესრულების შესაბამისი სამართლიანობის, მოთხოვნილების შესაბამისი სამართლიანობის და შანსების თანასწორობის - საფუძველზე იქნეს განხილული. ეს პრინციპები სხვადასხვა სფეროში განსხვავებულად უნდა აიწონოს.

თანასწორობა, შრომითი წვლილის ან შესრულების შესაბამისი სამართლიანობა და მოთხოვნილების შესაბამისი სამართლიანობა ერთმანეთს ზღუდავს. შანსების თანასწორობა ყოვლისმომცველი პრინციპია. იგი სხვა პრინციპების გამოყენების პირობაა, განსაკუთრებით - შრომითი წვლილის ან შესრულების შესაბამისი სამართლიანობისა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Marius R. Busemeyer, Christian Kellermann, Alexander Petring, Andrej Stuchlik, Politische Positionen zum Europäischen Wirtschafts- und Sozialmodell – eine Landkarte der Interessen, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Bonn. (2013).
2. Ronald Dworkin, What is Equality? Part 2: Equality of Resources, in: Philosophy and Public Affairs, vol. 10, no. 4 (Autumn), S. 283–345. 2012
3. Christoph Heine, Heiko Quast, Heike Spangenberg. Studiengebühren aus der Sicht von Studienberechtigten. Finanzierung und Auswirkungen auf Studienpläne und -strategien, HIS: Forum Hochschule. 15/2013, Hannover.
4. Martin Höpner, Alexander Petring, Daniel Seikel, Benjamin Werner, Liberalisierungspolitik. Eine Bestandsaufnahme des Rückbaus wirtschafts- und sozialpolitischer Interventionen in entwickelten Industrieländern, in: Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie 63 (1), S. 1–32. 2013.

5. Michael Reschke, Christian Krell, Jochen Dahm u. a., Lesebücher der Sozialen Demokratie, Friedrich-EbertStiftung, Bonn. Lesebuch (2012)
6. Rudolf Speth (2004), Die politischen Strategien der Initiative Neue Soziale Marktwirtschaft, Studie im Auftrag der Hans-Böckler-Stiftung, Düsseldorf. Statistisches Bundesamt. 2012
7. Thomas Meyer, Modernisierung der Privatheit: Differenzierungs- und Individualisierungsprozesse des Familienzusammenlebens, Opladen. Die Sozialstruktur Deutschlands. Zur gesellschaftlichen Entwicklung mit einer Bilanz zur Vereinigung, Wiesbaden, S. 331–357. 2013
8. Private Schulen – Schuljahr 2007/2008, Fachserie 11, Reihe 1.1, 2007/2008, Wiesbaden. Statistisches Bundesamt (2010a), Alleinerziehende in Deutschland. Ergebnisse des Mikrozensus 2009, Wiesbaden. Statistisches Bundesamt (2010b), Pressemitteilung Nr. 102 vom 15.03.2010, Wiesbaden. Statistisches Bundesamt (2011a), Pressemitteilung Nr. 378 vom 12.10.2011
9. Willy Brandt, Mein Weg nach Berlin, aufgezeichnet von Leo Lania, München. Bundesministerium der Finanzen (BMF) (2011), Die wichtigsten Steuern im internationalen Vergleich, Berlin. Bundesministerium für Gesundheit (2012), Gesetzliche Krankenversicherung, Kennzahlen und Faustformeln, Berlin. Bündnis 90/Die Grünen (2002)
10. Marius R. Busemeyer, Die Bildungsausgaben der USA im internationalen Vergleich. Politische Geschichte, Debatten und Erklärungsansätze, Wiesbaden. 2016. Berlin.